

Енергетична Хартія: що варто знати

Анна Гуз, Національний екологічний центр України

Кінець ХХ початок ХХІ століття для світової економіки охарактеризувалися зміною вектору в споживанні. Якщо раніше суспільство було критичним споживачем, то тепер все більше людей замислюються над відходом від споживацького способу життя до раціоналізації своїх потреб.

В часи, коли весь світ стоїть на межі глобального потепління ми маємо відповідально ставитися до споживання енергоресурсів та зменшувати свій вплив на довкілля. Одним із способів зменшити негативний вплив та призупинити глобальну зміну клімату є **відмова від викопного палива та перехід на відновлювані джерела енергії (ВДЕ)** – енергія вітру, сонця, води.

Провідні країни світу вже обрали для себе шлях скорочення викидів і ставлять перед собою амбітні цілі. На кліматичній конференції ООН в Парижі країни презентували свої цілі по скороченню викидів.

Не всі країни мають сприятливі умови для переходу від викопного палива на 100% ВДЕ. Для багатьох нагальнішими є проблеми стабільного енергопостачання та енергетичної безпеки своїх країн. Саме тому 1992 року прем'єр-міністр Данії запропонував створити Європейську енергетичну спільноту (ЄЕС). А вже 1991 року було створено Енергетичну Хартію, яку в Гаазі підписали 50 країн, включно з ЄЕС.

Енергетична Хартія – що це таке?

Міжнародна Енергетична Хартія – це міжнародна угода, яка ставить за мету підвищити енергонезалежність і енергоефективність країн, що розвиваються, гарантує безпеку інвестицій та безпеку транзиту. Серед основних зобов'язань, які накладає Хартія – відсутність дискримінації постачальників енергоресурсу, створення конкурентного ринку, вільний транзит

електроенергії. На практиці для України це означає, що ми гарантуємо безперешкодний транзит російського газу через свою територію, не дискримінуючи з політичних причин.

Хартія також ставить собі за завдання сталий розвиток енергетики, підвищення рівня енергобезпеки, поліпшення стану охорони навколишнього середовища та створення сприятливих умов для залучення інвестицій.

Текст Хартії ратифікувало вже 70 країн, включно з Україною. Договір було модернізовано відповідно до сучасних реалій світового ринку енергетики. З Європейської Енергетичної Хартії угоду перейменовано на Міжнародну Енергетичну Хартію, оскільки межі співпраці вже давно не обмежуються Євроазійським ринком.

Навчальна програма для урядів та громадськості

В Брюсселі базується Секретаріат Енергетичної Хартії (СЕХ), який виконує адміністративну та консультаційну функцію. Також секретаріат проводить щорічні тренінги для представників урядів країн-учасниць Хартії, а також представників громадськості. Метою таких тренінгів є підвищення обізнаності в питаннях енергетичної безпеки, енергоефективності, захист та залучення інвестицій в енергетичний сектор і огляд світових тенденцій енергетичного товариства.

В травні 2016 року Секретаріат Енергетичної Хартії провів восьмий тренінг, включивши в свою програму контекст Паризької Угоди. Протягом трьох днів в Кракові 18 спікерів виступили з презентаціями ([список доповідачів та декілька презентацій](#)). Експерти, науковці та представники державних установ розказували про свій досвід в енергетичній сфері та тенденції сьогодення.

Серед доповідачів були як прибічники викопного палива так і ті, хто просуває альтернативні джерела енергії. Прихильники викопного палива вкотре підкреслили своє переконання в тому, що вугілля, нафта й газ завжди будуть апріорі. Їх аргументи були такі: викопні джерела енергії акумулюються за рахунок Землі на певних ділянках, і поки вони існують, ти в них впевнений. А відновлювані джерела – вони є або їх нема, все залежить від погоди. Інші показували дослідження та факти, які свідчать про зростання сектору ВДЕ та про те, що заміщення викопного палива відновлюваними джерелами – реальне.

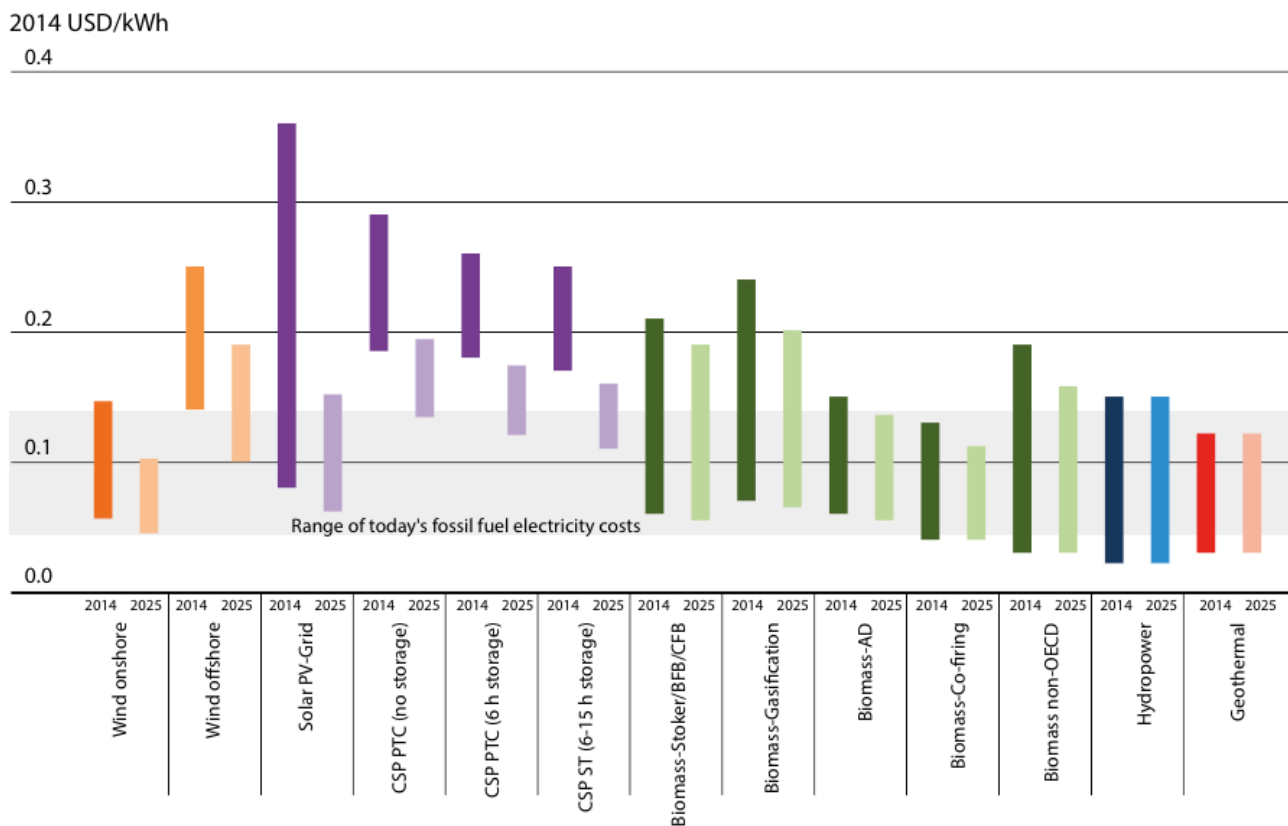
Так, наприклад, в один з липневих днів у 2015 році 140% споживаної електроенергії в Данії забезпечили вітряні електростанції, а “зайву” країна тоді експортувала до Німеччини, Норвегії та Швеції. В березні 2015 року Коста-Ріка оголосила, що протягом 75 днів жила тільки на альтернативній енергетиці через затяжні зливи. Німеччини 8 травня 2016 р. відзначила рекордом: 87% споживаної енергії було забезпечено за рахунок відновлюваних джерел.

Головний меседж, яким маніпулюють прибічники викопного палива: “Викопні і відновлювані джерела є однаково безкоштовні, дороге лише їх отримання”. Водночас стверджують, що ніхто не знає вартості відновлюваних джерел. Система розрахунку врівноваженої вартості за електроенергію (**Лсое**) допомагає визначити оптимальну вартість електроенергії, отриманої з того чи іншого джерела. Рівень вартості за електроенергію вироблену енергоресурсом включає в себе цілий спектр витрат починаючи з вкладених інвестицій в проект і закінчуючи вартістю землі, на якій буде розташовано потужності. Тож вартість енергії отриманої з відновлюваних

джерел буде залежати і від місцерозташування, і від кількості затрачених ресурсів на будівництво.

Таким чином на малюнку нижче зображено порівняльну статистику врівноваженої вартості за електроенергію в [2014 році та перспектива ціни у 2025](#).

FIGURE 10.1: LCOE RANGES BY RENEWABLE POWER GENERATION TECHNOLOGY, 2014 AND 2025

Джерело : The role of storage in cutting CSP costs, By Jason Deign

Коли ми говоримо про гроші, то передовсім маємо на увазі, скільки коштів нам потрібно вкласти для остаточного отримання споживачами того чи іншого ресурсу. Встановлення ціни на викиди (carbon price) – це один з механізмів врегулювання ринку, вважають експерти. Зі збільшенням плати за викиди компаніям стане не вигідно використовувати брудні джерела для своїх підприємств. “Зелений тариф” є одним з допоміжних елементів від держави для впровадження зеленої енергії.

Роль Паризької угоди з питань зміни клімату

Підписана в Парижі 2015 року угода зобов’язує країни до 2050 року відмовитися від викопного палива та перейти на 100% до енергії з відновлюваних джерел. За 5 років країни знову переглянуть свою позицію, з огляду на загальну економічну ситуацію в державах.

Важливо те, що Паризьку угоду ще необхідно ратифікувати та імплементувати. Кліматична угода несе рекомендаційний характер, а не зобов’язуючою. Це означає, що за невиконання своїх зобов’язань країна не підпадає під прямі санкції.

Паризькі зобов'язання допоможуть втримати глобальну температуру земної поверхні на рівні 1,5-2 градусів. Розвинуті країни взяли на себе більш амбітні цілі і намагаються їх виконувати, натомість Україна взяла ціль “з запасом”. Через те, що менш розвиненим країнам буде важко досягти цілі в 100% ВДЕ, розвиненим необхідно буде до 2025 року врівноважити ринок відновлюваної енергетики. Це означає, що, за рахунок розвинених країн, мета “80% ВДЕ” може бути досягнута вже до завершення терміну дії Кіотського протоколу - до 2020 року.

Все в нашому житті вимагає покроковості, так само й в енергетиці: ми маємо зробити поступовий перехід від викопного палива до відновлюваних джерел. Так, не всі регіони мають високий потенціал до розвитку вітрової або сонячної енергетики, і їм необхідно буде залучати інвестиції та купувати електроенергію. Так само є і такі регіони, де потенціал відновлюваних джерел дуже високий і їм кудись її треба позбуватися. Саме у таких випадках Енергетична Хартія і її Секретаріат є допоміжною структурою, яка проконсультує на міждержавному рівні та допоможе скласти договір, який забезпечить захист безперервного транзиту електроенергії та безпеку інвестицій у майбутні проекти, пов'язані з будівництвом сонячних електростанцій та вітропарків.

Виходячи з того, що потенціал відновлюваних джерел енергії на Півдні України є порівняно високим можна передбачити, що в разі розвитку цього напрямку енергетики ми зможемо не тільки покривати власні потреби в електроенергії, але й продавати її в інші регіони.